

Ҳасад аз бемориҳои қалби

[Тоҷикӣ – Тоҷикӣ – طاجيکيۃ]

Аҳмад ибни Абдулҳалим

Тарҷума: Алӣ Сорими

Таҳияи: А. Ҳақназар

2011 - 1432

IslamHouse.com

﴿أمراض القلوب وشفائها﴾

«باللغة الطاجيكية»

أحمد بن عبد الحلیم

ترجمة: علي ساري
إعداد وتقديم: أ. حق نظر

2011 - 1432

IslamHouse.com

Ҳасад аз бемориҳои қалби

Ҳасад: Яъне кинатузи нисбати касе ва хостори аз байн рафтани неъматҳои шомили он шуда аст.

Баъзеҳо гуфтаанд: Ҳасад ба ҳамон ранҷе мегӯянд, ки шахс ҳангоми бо хабар шудан аз ҳоли касеки вазъаш хуб шуда аст, мебарад.

Ҳамчунин гуфтаанд: Ҳасад яъне: Орзуи дур шудани неъмат аз дигарон.

Ба ҳар ҳол ҳасад ҳамон бӯғзу кина ва кароҳат ва ранҷе аст, ки бо дидани хубии ҳоли маҳсуд ба ҳосид даст медиҳад.

Ҳасад бар ду навъ аст:

1) Нороҳати ва ранҷур шудан ба хогири неъматеки насиби каси дигар шуда аст. Ин ҳасади мазмум ва нописанд мебошад, дар ин сурат ҳосид аз маҳсуд бадаш меояд ва ҳамвора бо дидани ӯ дучори нороҳати мегардад ва азият мешавад ва ин ба сурати бемори дар қалбаш мемонад ва агар бибинад ки он неъмат аз он шахс гирифта шуда аст, хушҳол

мегардад. Ҳар чанд ки барои у аз назари моли манфиъате надошта бошад, ҳамин қадар барои ӯ кофи аст ки қалбаш ороми ҳосил кунад ва дигар эҳсоси дард ва ранҷ нанамояд.

Албатта бояд донист ки ин дард ва ранҷ барои ҳамеша аз байн намеравад балки у монанди бемори аст, ки дардаш бо даво барои муддате таскин ёфта ва беморияш ҳамчунон боқи мемонад. Чун ин буғз ва нороҳатии у нисбат ба неъмат ва баҳшиши Худованд ба бандагонаш навъи бемори аст ва мумкин аст дубора нисбат ба касе дигаре баргардад. Ва ин ниҳояти бадбахти ва зиёнкори аст.

2) Ҳосид бартариин маҳсудро бар худ нописанд медонад ва дӯст дорад бидуни онки чизе аз шахси маҳсуд кам шавад ӯ ҳам мисли шахси маҳсуд ё болотар аз ӯ бошад. Инҳам навъи ҳасад аст ва ба он ғибта низ мегӯянд.

Чунончи Паёмбари акрам(с) дар ҳадиси муттафақун алайҳи ки аз Абдуллоҳ ибни Масъуд ва Абдуллоҳ ибни Умар ривоят шуда, онро ҳасад номида аст:

«لا حسد إلا في اثنتين رجل آتاه الله الحكمة فهو يقضي بها ويعلمها ورجل آتاه الله مالا وسلطه على هلكته في الحق».

«Ҳасад чуз дар ин ду чиз, ҷойз нест: 1. Мардеки Худованд ба у илм ва ҳикмате дода ва ба он қазоват мекунад ва ба мардум илм меомӯзад, 2. Касеки Худо ба у мол ва сарвате иноят карда аст ва уро бар он мусаллат гардонидаст то онро дар роҳи ҳақ сарф намояд».

Ва ривояти Абдуллоҳ ибни Умар чунин аст:

«لا حسد الا في اثنتين رجل آتاه الله القرآن فهو يقوم به آناء الليل والنهار».

«Ҳасад чуз дар ин ду чиз ҷоиз нест: 1. Мардеки Худованд бар у Қуръон дода ва ӯ шабу рӯз машғули хондан ва амал кардан бар он аст, 2. Мардеки Худованд бар ӯ мол ва сарвате дода аст ва у ҳам шабу рӯз машғули бахшидани он дар роҳи ҳақ аст».

Пас ин навъ ҳасад ки дар он дур шудани неъматро аз дигарон орзу накунад, балки онро барои худ низ орзу намояд ишколе надорад.

Имом Бухорӣ аз Абу Ҳурайра(р.з) ривоят мекунад ки Паёмбари ақрам(с) фармуд:

«لا حسد إلا في اثنتين: رجل آتاه الله القرآن فهو يتلوه الليل والنهار فسمعه رجل فقال: يا لبتني أوتيت مثل ما أوتي هذا فعملت فيه مثل ما يعمل هذا ورجل آتاه الله

مالا فهو يهلكه في الحق فقال رجل: يا لبتني أوتيت مثل ما أوتي هذا فعملت فيه مثل ما يعمل هذا».

«Ҳасуди дар ғайри ин ду чиз дуруст нест: Яке дар бораи мардеки Худованд бар $\bar{y}$ Қуръон дода аст ва $\bar{y}$ шабу рӯз машғули тиловати он мебошад. Чунонки шахси дигаре Қуръон хондани уро мешунавад ва мегуяд: Худоё! Кош мисли ончики ба он мард ато кардаӣ ба ман низ ато мекарди, то ман ҳам монанди у тиловат мекардам. Ва мардеки Худо ба $\bar{y}$ мол ва сарвате ато карда ва онро дар роҳи ҳақ сарф мекунад, шахси дигаре мегуяд: Худоё! Кош мисли ончики ба он мард ато кардаӣ ба ман низ ато мекарди то ман ҳам мисли $\bar{y}$ амал мекардам».

Пас Паёмбари акрам ҳасадро фақат дар ин ду чиз ҷойз медонист. Ва ин навъ ҳасадро уламо Ғибта номидаанд. Ки иборат аз ҷалб кардани неъматеки Худованд ба дигаре додааст бидуни инки орзуӣ дур шудани неъмат аз он шахс бикунад.

Ва дар инҷо агар савол шавад ки чаро ба ғибта ҳасад гуфта шуда аст, дар ҳолеки инсон дӯст дорад Худованд ба у неъматӣ фаровон бидиҳад? Дар ҷавоб

бояд гуфт: Нуқтаи оғози ин дӯст доштан ба хотири дидани он неъмат бар касе буда аст, ки аз дидани он эҳсоси дард ва ранҷ намуда аст. Ва агар он неъматро дар ғайри худ намедид ҳечгоҳ эҳсоси ниёз ба он намекард. Пас замонеки сарчашмаи ин эҳсос ва ин орзу чунин буда, барои он номе чуз ҳасад наметавон гирифт.

Аммо агар касе бидуни дидани он неъмат дар шахси дигар дӯст дошта бошад ки Худованд бидуни онки дари раҳматашро бар рӯи дигаре бибандад ва неъматашро аз у бигирад, ба у низ неъмат бибахшад. Инро ҳасад наменоманд балки эҳсоси ниёз нисбат ба неъмате аст, ки онро аз Худояш дархост менамояд. Ва аксари мардум ба навъи дувум аз ҳасад имтиҳон ва озмоиш мешаванд. Худованд низ мехоҳад ки инсон навъи дувуми ҳасадро дошта бошад. Қобили ёдовари аст, ки ин навъро мунофаса (мусобақа додан дар ба даст овардани хайр ва неки) низ гуфтаанд, ки дар он ду нафар барои расидан ба хайр ва неки рақобат мекунанд ва ҳар ду қасди пирӯзи доранд, мехоҳанд ки муқарраби даргоҳи илоҳи бошанд.

Мусобиқа ва рақобат аз роҳи шаръи ишколе надорад
балки мавриди ситоиш ва тақдир низ мебошад.
Чунончи Худованд мефармояд:

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ عَلَى الْأَرْبَابِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾
يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْمُومٍ ﴿٢٥﴾ خِتْمُهُ مِسْكًَ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَفِسُونَ ﴿٢٦﴾﴾

[المطففين ٢٢-٢٦]

«Албатта, некон дар неъматанд,
Бар тахтҳо нишаста ва наззора мекунанд.
Бар чеҳрашон таровати неъматро мешиносӣ.
Аз шаробе холис, ки бар сари он мӯҳр ниҳодаанд,
сероб мешаванд.
Мӯҳри он аз мушк аст ва пешдастикунадагон дар он
бар якдигар пешдастӣ мекунанд» Мутаффифин 22- 26

Дар ин оят Худованд ба сабқат гирандагон ва
шитобандагон мефармояд барои ба даст овардан ва
расидан ба неъматҳои абадии бихишт бо ҳам
мусобиқа диҳанд на барои ба даст овардани дунёи
фони. Ва ин мафҳум мувофиқи ҳадиси Паёмбари
Худо(с) мебошад ки дар он аз роҳи ҳасодат расидан
наҳи кардааст, магар дар ду маврид: Яке инки Худо ба
касе илм ато намуда ва он шахс низ ба он илми худ

амал мекунад ва онро ба дигарон ёд медиҳад. Дувум: касеки ба $\bar{u}$ илм дода шуда аст, на ба он амал мекунад ва на ба дигарон ёд медиҳад ё моле ба $\bar{u}$ дода шуда ва онро дар роҳи Худо сарф намекунад, арзиши ҳасуди надорад ва набояд орзуй расидан ба уро дошт зеро дар расидан ба $\bar{u}$ хайре вучуд надорад ба ҷуз азоб ва бадбахти.

Ҳамчунон ба касеки вилоят ва сарпарастии вогузор мешавад ва $\bar{u}$ низ ба адлу илм дар анҷоми он мекунад ва амонатро ба аҳлаш мерасонад ва ҳаққи вилоятро онгунаеки ҳаст адо мекунад ва миёни мардум ба Қуръону ҳадис ҳукм менамояд, аз дараҷаи болои бархурдор аст. Ва мисоли $\bar{u}$ монанди мучоҳиде аст ки дар ҷиҳоди бузурге ба сар мебарад. Чун нафси башари тавре халқ шуда аст, ки нисбат ба касонеки дар саҳти ва ранҷи зиёде ҳастанд ҳасодат намекунад. Ба ҳамин хотир аст ки Паёмбари акрам (с) баҳси мучоҳид дар роҳи Худоро дар аҳодиси ҳасодат наёварда аст, зеро инсон мучоҳид дар чунон саҳти ва нороҳатие ба сар мебарад, ки дорой фазл ва бартари бештаре нисбат ба касе аст, ки молашро дар роҳи Худо инфоқ мекунад ва ё илмашро ба мардум ёд

медихад, чун ин ду даста дорои душмане нестанд ки ба онҳо фишор биёварад ва дучори саҳти ва нороҳати шаванд.

Ва агар онҳо низ дар роҳи инфоқи мол ва наشري илм дорои душмане шаванд, қатъан хайр ва савоби онҳо низ афзоиш меёбад. Ҳамчунин Паёмабари ислом (с) баҳси инсонӣ намозгӯзор, рузадор ва ҳаҷ кунандаро дар аҳодиси ҳасодат зикр накард. Зеро ингуна аъмол маъмулан аз назари иҷтимоӣ барои инсон ба қадри инфоқ ва илмомӯзи судманд нестанд.

Ҳасад варзидан бештар нисбат ба мансаб ва мақоми раёсат иттифоқ меафтад на ба хотири вазъияти хуроку либос ва нушидани ва ғайра. Бино барин Паёмбари Худо (с) ҳасадро нисбат ба соҳиби мол ва олим ҷоиз донист ба шартеки ба сурати ғибта бошад. Чун ин ду шахс ҳамеша дар миёни мардум дорои қадру манзилати зиёде бошанд. Ва ҳамвора гуруҳи анбуҳи мардум пиромуни уламо ва сармоядорон дида мешаванд. Олим ба мардум ғизои руҳию равони медихад ва соҳиби мол ба мардум ғизои ҷисми медихад ва дар ҳар ҳолат мардум ба онҳо ниёз доранд чунонеки Худованд мефармояд:

﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَمَن رَّرَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ ۗ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَىٰ مَوْلَاهُ أَيْنَمَا يُوَجِّههُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَن يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾﴾ [النحل ٧٥-٧٦]

«Худо ғуломи зархаридеро мисол меорад, ки ҳеч қудрате надорад ва касеро, ки аз ҷониби хеш ризқи некӯяш додаем ва дар ниҳону ошкоро нафақа мекунад. Оё ин ду баробаранд? Сипос (ситоиш) хоси Худост, балки бештарашон намедонанд.

Ва Худо мисоли ду мардро баён мекунад, ки яке гунг асту тавони ҳеч чиз надорад ва бори дӯши хоҷаи худ аст, ҳар ҷо, ки ўро бифиристад, ҳеч ғоидае ҳосил намекунад. Оё ин мард бо он кас, ки мардумро ба адл фармон медиҳад ва худ бар роҳи рост меравад, баробар аст?» Наҳл 75-76

Мисоли аввал: Худованд дар ин мисол зоти пок ва муқаддаси худро бо шариконеки мардум дар ибодат бо Ё гирифтаанд муқойса мекунад. Шарикон ва бутонеки ҳеч қудрате бар анҷоми амали судманд ва ё каломи муфид надоранд. Оё касеки барда ва ғуломи каси дигаре бошад ва қодир бар анҷоми ҳеч коре набошад, бо касеки Худованд ба у молу сарват ато карда ва ў низ аз ин молу сарват дар роҳи Худо

инфоқ мекунад, баробар аст? Пас Худовандеки қодир ба неки расондан ба бандагон аст, читавр шабех ва монанди махлуқи очиз ва нотавон мебошад, ки қудрати анҷоми ҳеч кори муфидро надорад? Читавр мумкин аст ки чунин махлуқеро бо Худо шарик қарор дод? Аслан чунин чиз маҳол ва ғайри қобили тасаввур аст.

Мисоли дувум: Боз Худованд дар ин мисол зоти поку муқаддасашро бо шариконеки мардум дар ибодат барои Худованд қарор додаанд муқоиса мекунад, шарикон ва бутонеки наметавонанд ҳарф бизананд ва фикр кунанд. Оё касеки лол аст ва наметавонад бияндешад ва қодир ба анҷоми ҳеч коре нест ва бори гардани соҳибаш аст ва ҳар замон ки ўро ба дунболи коре бифиристанд наметавонад онро анҷом диҳад ва ҳеч нафъе надорад, монанди касе аст, ки олим аст ва адолат мекунад ва ба роҳи рост ва адл даъват менамояд ва худаш низ ба роҳи рост устувор аст? Пас чи расид ки бандаеро бо Худованде, ки олим, одил, қодир бар амру наҳи ва барпо дорандаи роҳи рост аст шарик бикунанд. Худованд мефармояд:

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾ [آل عمران ١٨]

«Аллоҳ гувоҳӣ дод, ки ҳеҷ худое (барҳақ) ҷуз ӯ нест. Ва гувоҳӣ доданд фариштагону донишмандон дар он ҳол, ки Худо тадбиркунандаи олам аст ба адл. Худое (барҳақ) ҷуз ӯ нест, ки пирӯзманду ҳақим аст!» Оли Имрон 18

На! ҳаргиз, Худованд бо бутон ва шарикони паст ва бе арзиш қобили муқоиса нест.

Ба хотири ҳамин ду неъматӣ ёд шуда буд ки мардум хонаводаи Аббосро бузург ва муҳтарам мешумурданд зеро дар он хонавода Абдуллоҳ ибни Аббос (р.з) вучуд дошт ки ба мардум Қуръон ва ҳадисро ёд меод ва бародари дигараш ба мардум ғизо меод, мардум низ онҳоро гиромӣ меоданд.

Ҳамчунин вақтоки Муъовия (р.з) мардумро меод ки аҳком ва маносики ҳаҷчи хешро аз саҳобии бузургвор Абдуллоҳ ибни Умар (р.з) меурсанд ва ӯ ба онҳо посух меодад гуфт: Ба Худо савганд ин шарофати бузурге аст ки Худованд насиби Абдуллоҳ карда аст.

Ривоят шуда аст, ки Умар бо Абубакр(рз) дар ба даст овардани хайр ва неки мусобиқа мекарданд. Чунонки дар ривоятеки аз Умар (р.з) нақл шуда аст мегуянд:

«أمرنا رسول الله أن نتصدق. فوافق ذلك ما لا عندي. فقلت: اليوم أسبق أبا بكر إن سبقته يوم. قال: فجئت بنصف مالي. قال: فقال لي رسول الله: ما أبقيت لأهلك؟ قلت: مثله. وأتى أبو بكر رضي الله عنه بكل ما عنده. فقال له رسول الله: ما أبقيت لأهلك؟ قال: أبقيت لهم الله ورسوله. فقلت: لا أسابقك إلى شيء أبدا».

«Паёмбари акрам (с) моро амр кард ки барои чиҳод дар роҳи Худо мол биёварем. Ман ҳам моле доштам. Бо худ гуфтам: агар бино бошад рузе аз Абубакр сабқат бигирам, сабқат мегирам. Барои ҳамин нисфи моле ки доштам назди он ҳазрат бурдам. Паёмбари Худо фармуд: Чизе барои хонаводаат боқи гузоштай? Гуфтам :Нисфи молро барои онҳо гузоштам. Дар онлаҳза Абубакр тамоми молашро овард. Паёмбари акрам ба ӯ гуфт: Чизе барои хонаводаат боқи гузоштай? Гуфт: Худо ва расулашро барои онҳо боқи гузоштаам. Гуфтам: Эй Абубакр! ман ҳечгоҳ дар анҷоми чизе аз ту пеши нахоҳам ҷуст».

Ончиро ки ҳазрати Умар (р.з) анҷом дод, навъи мусобиқа дар амри хайр ва ғибтаи саҳеҳ буд. Вале Абубакр (р.з) ҳамеша нисбат ба Умар бартари дошт ва ӯ ниёзе ба мусобиқа ва ғибта надошт аз инру ҳечгоҳ ба ҳол ва вазъи касе дигар ҳасад намеварзад.

Паёмбари Худо Мусо алайҳи салом низ дар ҳангоми меъроҷ ба ҳоли хотами Паёмбарон ғибта хурд то ҷоеки чунин ривоят шуда аст.

«بكى لما تجاوزه النبي فقيل له: ما يبكيك؟ فقال: أبكي لأن غلاما بعث بعدي يدخل الجنة من أمته أكثر ممن يدخلها من أمتي». البخاري ومسلم.

«Замоне ки Паёмбари акрам аз канори Мусо (алайҳи салом гузашт, ба гиря афтод. Гуфтанд: чаро гиря мекуни? Гуфт: ба хотири инки навҷавоне баъд аз ман мабъус шуда аст ва теъдоди касонеки аз уммати у вориди бихишт мешаванд аз уммати ман бештаранд» Бухори ва Муслим.

Дар миёни саҳобаи расули Худо (с) ашхоси дигаре низ чун Абуубайда ибни Ҷарроҳ (р.з) ва амсоли ӯ буданд ки аз ҳамин навъ ҳасади мубоҳ яъне: ғибта хурдан дури мекарданд, чун дараҷа ва мақоми онҳо

болотар аз ин буд ки ба шахси дигаре ғибта бихуранд ва ба ҳамин хотир аст ки Абуубайда (р.з) шойстагии амини уммат буданро аз тарафи Паёмбари акрам (с) ба даст овард ва чунончи Паёмбари акрам уро амини Уммат номида аст.

Пас шахси аминеки дар худ ҳечгуна тарсу эҳсосе нисбат ба кутоҳи дар амонатҳо намебинад, аз касе ки дар худ эҳсоси нақс дар амонатдори мекунад, муқаддамтар аст.

Дар ҳадисеки имом Аҳмад ибни Ҳанбал (р) ривоят карда аст, Анас ибни Молик (р.з) мегуяд:

«Кنا يوما جلوسا عند رسول الله فقال: يطلع عليكم الآن من هذا الفلج رجل من أهل الجنة. قال فطلع رجل من الأنصار ينظف لحيته من وضوء، قد علق نعليه في يده الشمال فسلم. فلما كان الغد قال النبي مثل ذلك، فطلع ذلك الرجل على مثل حاله، فلما كان اليوم الثالث قال النبي مثل ذلك، فطلع ذلك الرجل على مثل حاله».

«Рӯзе назди Паёмбари Худо нишаста будем. Он ҳазрат фармуд: Акнун аз ин тараф марде аз аҳли бихишт меояд. Ногаҳон марде аз ансор омад, дар ҳолеки маҳосини (ришу рӯи) худро аз вузуеки гирифта буд хушк мекард ва кафшҳояшро ба дасти

чап гирифта буд. ӯ наздик омада салом кард. Фардои онрӯз дубора Паёмбари акрам (с) сухани дирӯзаро такрор кард ва ногаҳон ҳамон мард ба ҳамон ҳолати рӯзи қабли омад. Рӯзи сеюм низ Паёмбари акрам сухани рӯзи гузаштаашро такрор кард ва боз ҳамон мард ба ҳамон ҳолати қабли омад».

Ҳангоме ки Паёмбари Худо бархост ва рафт Абдуллоҳ ибни Амр ибни Ёс дунболи он мард бар роҳ афтод ва баъдан чунин таъриф кард: Назди он мард рафтам ва гуфтам: Ман бо падарам дучори ихтилоф шуда ва савганд хурдаам, ки то се рӯз наздаш наравам, агар иҷоза бидиҳед мехоҳам ба хонаи шумо биёям. Он мард иҷозат дод ва се шабона рӯз дар хонааш будам. Дар ин муддат амале махсусе аз он мард надидам, фақат ӯ шабҳо вақтоки либос дар меовард мехобид, зикри Худоро мекард ва такбир мегуфт ва то фаро расидани намози субҳ мехобид. Абдуллоҳ мегуяд: Аз он шахс ҷуз шуқр ва сипоси Худо чизе нашунидам, вақте хостам ба хонаам бар гардам ба ӯ гуфтам: Эй бандаи Худо! Ман бо падарам ҳечгуна мушкили надорам. Балки аз Паёмабари акрам (с) шунидам ки се бор фармуд:

"Акнун марде аз аҳли биҳишт аз фалон роҳ меояд" ва ҳар се бор ту аз он роҳ омади. Хостам чанд рӯзе бо ту бошам то бубинам чи амале анҷом медиҳи ки биҳишти шудаи то ман низ онгуна амал кунам. Вале туро надидам ки амали зиёде анҷом диҳи. Пас чӣ чизе боис шуд то Паёмбари Худо дар ҳақи ту бигуяд, биҳишти ҳасти? Он мард гуфт: Ман амали хоссе анҷом намедихам ки боиси биҳишти шуданам шуда бошад. Танҳо медонам ки кина ва бӯғзи ҳеч мусалмонеро дар дил надорам ва нисбат ба хайре ки Худованд ба касе ато карда ҳасад намеварзам. Абдуллоҳ гуфт: Пас ҳамин аст он чизеки туро ба ин мақом расонида аст ва ҳар кас тавони онро надорад.

Манзури Абдуллоҳ ибни Амр ин буд ки гарчи зоҳири ин амал сода ба назар мерасад, вале бештари мардум ба он гирифтोर ҳастанд. Ва ба ҳамин хотир аст ки Худованд ансорро мавриди ситоиш ва тамчид қарор медиҳад ва дар мавриди онон мефармояд:

﴿وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْتُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾﴾ [الحشر ٩]

«Ва касоне, ки пеш аз омадани муҳочирон дар диёри худ будаанд ва имон овардаанд, онҳоеро, ки ба сӯяшон муҳочират кардаанд, дӯст медоранд. Ва аз он чӣ муҳочиронро дода мешавад, дар дил эҳсоси ҳасад намекунанд ва дигаронро (муҳочиронро) бар худ тарҷеҳ (афзалият) медиҳанд, ҳар чанд худ (ансор) мӯҳтоҷ бошанд. Ва онон, ки аз бӯхли хеш дар амон монда бошанд, растагоронанд!». Ҳашр 9.

Муфассирон мегуянд: Ансор дар дилҳояшон ҳечгуна эҳсоси ҳасад ва ғибтае нисбат ба ончики аз моли файъ (молекули бидуни ҷанг дар ҷиҳод бо кофирон ба даст меояд) ба муҳочирон дода мешуд надоштанд. Ҳатто мол ва сарвати худашонро низ бо муҳочирон тақсим мекарданд. Бо вучуди ин дар миёни Авс ва Хазраҷ ки аз қабоили Мадина буданд ғибта вучуд дошт ва ба якдигар ғибта меҳурданд, чунончи дар диндори бо ҳамдигар рақобат мекарданд ва агар яке аз онҳо мекид ки тарафи муқобил кореро анҷом дода, ки боиси фазл ва бартарии ӯ назди Худо ва Паёмбари Худо шуда аст, ӯ низ фавран ба анҷоми он кор мубодарат меварзид, то аз ин фазл ва бартари бе баҳра намонад.

Албатта ин масъала мусобиқа барои расидан ва тақарруб ба Худованди бузург буд, на навъи кина ва буғз нисбат ба яқдигар ва ҳасодат ва ғибтае буд барой расидан ба камол ва паймудани тариқи саъодат на тасоҳуби мақом ва мансаби дуняви. Хушо ба ҳоли чунин дилҳо, ва хушо ба ҳоли соҳибони чунин дилҳо зеро Худованд мефармояд:

﴿حَتَّمَهُ مِسْكًَ وَفِي ذَلِكَ فَلَيْتَنَّافِسِ الْمُتَنَفِسُونَ ﴿٢٦﴾﴾ [المطففين ٢٦]

«Мӯҳри он аз мушк аст ва пешдастиқунандагон дар он бар яқдигар пешдастӣ мекунанд». Мутаффифин 26.

Аммо он ҳасадеро ки мазмум ва нописанд аст Худованд ҳаром қарор дода аст чунонеки дар мавриди ҳасодати Яҳуд мефармояд:

﴿وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِّنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كَفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ أَنفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٩﴾﴾ [البقرة ١٠٩]

«Бисёре аз аҳли Китоб, бо он ки ҳақиқат бар онҳо ошкор шуда, аз рӯи ҳасад дӯст доранд шуморо пас аз имон оварданатон ба куфр бозгардонанд. Афв кунед ва гузашт кунед, то Худо фармонашро биёварад, кӣ ӯ бар ҳар коре тавоност!». Бақара 109.

Яҳудиён муртад шуданд ва боз гашти аз исломи мусалмононро аз рӯи ҳасад ва кинаеки доштанд орзу мекарданд. Зеро онҳо аз ин неъмат ва фазле ки насиби мусалмонон шуда буд хеле нороҳат буданд ва эҳсоси бугзу кина мекарданд. Дар ин бора Худованд мефармояд:

﴿أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَاتَيْنَاهُم مَّا لَمْ يَكُنُوا يَحْسُدُونَ ﴿٥٤﴾﴾

[النساء ٥٤ - ٥٥]

«Ё бар мардум ба хотири неъмате, ки Худо аз фазли хеш ба онҳо додааст, ҳасад мебаранд? Дар ҳоле, ки мо ба хонадони Иброҳим китобу ҳикмат додем ва фармонравоии бузург арзонӣ доштем.

Баъзе ба он имон оварданд ва баъзе аз он рӯи гардонданд. Дӯзах - он оташи афрӯхта онҳоро бас!» Нисо 54/55.

Ҳамчунини Худованди мутаъол мефармояд:

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ
الْوَقْتَانِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾﴾ [الفلق ١-٥]

«Бигӯ: «Ба Парвардигори субҳдам паноҳ мебарам,
Аз шарри он чӣ биёфаридааст
Аа аз шарри шаб чун дарояд
Аа аз шарри ҷодугароне, ки дар гиреҳҳо медаманд.
Аа аз шарри ҳасуд чун ҳасад меварзад!» фалақ 1-5
Муфассирон мегӯянд: Ин сура ба хотири ҳасодати
яхудиён ва сеҳреки Лабид ибни Аъсам дар ҳақи
Паёмбари акрам (с) анҷом дод нозил шуд. Пас агар
шаҳси ҳасуд бар асоси ҳасодати худ амал кунад
ситамгар ва мутаҷовиз ба ҳисоб меояд. Дар натиҷа
мустаҳиқи азоби Худо ванди мегардад. Аз ин рӯй
бояд аз ҳасодат даст бардорад ва тавба кунад. Аммо
шаҳсеки мавриди ҳасодат қарор гирифта мазлум аст
ва бояд дар баробари азият ва озори ҳасуд сабр кунад
ва аз шарри у аз Худо паноҳ бибарад то имонаш
солим бимонад.

Худованди муттаъол мефармояд:

﴿وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُم مِّنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كَفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ
أَنْفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَأَعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٩﴾﴾ [البقرة ١٠٩]

«Бисёре аз аҳли Китоб, бо он ки ҳақиқат бар онҳо ошкор шуда, аз рӯи ҳасад дӯст доранд шуморо пас аз имон оварданатон ба куфр бозгардонанд. Афв кунед ва гузашт кунед, то Худо фармонашро биёварад, кӣ ӯ бар ҳар коре тавоноист!» Бақара 109.

Худованд Юсуфро ба василаи ҳасодати бародаронаш ба у мавриди озмуиш қарор дод чунонки бародаронаш гуфтанд:

﴿إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّنَّا وَخَنَّ عَصَبَهُ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ
﴿٨﴾﴾ [يوسف ٨]

«Он гоҳ, ки гуфтанд: «Юсуф ва бародараш (Бинёмин, ки аз як падару як модаранд) назди падарамон маҳбубтар аз мо ҳастанд, ҳол он ки мо худ як ҷамоъатем. Албатта, падарамон дар иштибоҳи ошкорест» Юсуф 8.

Онҳо нисбат ба ҷойгоҳ ва манзилати Юсуф ва бародараш Бинёмин назди падарашон доштанд, ҳасодат варзиданд бино барин Яъқуб алайҳи салом ба Юсуф гуфт:

﴿قَالَ يَبْنَؤُ لَا تَقْضُصْ رُءْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ

عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾ [يوسف ٥]

«Гуфт: «Эй писаракам, хобатро барои бародаронат ҳикоят макун, ки туро ҳилае меандешанд. Зеро шайтон одамиёнро душмане ошкор аст!» Юсуф 5.

Барои ҳамин онҳо бо суҳбат кардан дар мавриди қатли Юсуф ва андохтани ӯ дар чоҳ ва фурухтани вай ба унвони барда (ғулом) ба касонеки ба сарзамини куфр мерафтанд ва боъис шуданд ки Юсуф бардаи куффор шавад, дар ҳақи Юсуф ситам раво доштанд ва уро мавриди ситам қарор доданд. Ва дар инҷо Юсуф ба василаи занеки уро ба ғасод даъват мекард мавриди озмоиш қарор гирифт ва ӯ барои наҷот ба Худованд паноҳ бурд ва зиндонро бар озоди ва азоби дунёро бар азоби охират баргузид. Мулоҳаза мекунем ки Юсуф дар ин ҷараёнҳо ба сабаби муҳаббати он зан мазлум ва мавриди ситам қарор

гирифт. Бародарон кинатузаш ҳам ба сабаби кинаеки нисбат ба Юсуф дар дил доштанд $\bar{u}$ ро дар чоҳ андохтанд. Сипас ба унвони бардаи асир ва бе ихтиёр уро фурухтанд ва Юсуф ки дар ниҳоят мардонаги ва озодӣ буд ба боғи бардаги дар оварданд ва сар анҷом $\bar{u}$ ро ба зиндон андохтанд. Ва ин озмойши сахтарин буд.

Юсуф бузургтарин ва сахттарин мусибатҳо ва ранҷоро мутаҳаммил шуд ва бо ихтиёри комил роҳи сабрро баргузид ва бо тақвое ки дошт ҳама чизро таҳаммул кард. Ба хилофи сабр дар муқобили ситамҳое ки ба $\bar{u}$ раво доштанд. Зеро дар онҷо ҳеҷ ихтиёре надошт ва комилан маҷбур буд. Бояд донист ки сабр аз анҷоми маъсият аз сабр ба маъсият афзал аст. Чунончи ки Худованд мефармояд:

﴿إِنَّهُ مَن يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾ [يوسف 90]

«Зеро ҳар кас, ки парҳезгорӣ кунад ва сабрро пеша кунад, Худо муздашро nobуд намесозад» Юсуф 90.

Инсони муъмин ингуна бар имонаш сабр дошта бошад, яъне агар аз $\bar{u}$ хостанд, ки аз динаш даст

бардорад ва кофир шавад вагарна ба зиндонаш меандозанд, ё аз сарзаминаш берунаш мекунанд, бояд бар имонаш устувор бимонад ва роҳи дуҷумро интихоб намояд яъне роҳи сабр ва таҳаммулро дар пеш гирад. Ва ҳичратро бипазирад ҳамчунон ки ин масъала барои муҳочирони садри ислом пеш омад ва онҳо тарки ватанро бар даст кашидан аз динашон тарқиҳ доданд ва пайваста мавриди азият воқеъ мешуданд.

Паёмбари бузурги ислом низ ба шеваҳои мухталиф мавриди азият ва азоб қарор гирифт, зеро аз Юсуф хоста шуд, ки ё зино кунад ва ё ба зиндон биаравад вале аз Паёмбари ақрам (с) ва асҳобаш хоста шуд ки аз динашон даст бардоранд вагарна кушта мешаванд. Албатта зиндони шудан аз куштан роҳаттар аст.

Албатта бояд донист ки мушрикони Паёмбари Худо ва тоифаи бани Ҳошимро барои муддати зиёде дар шаъби Абутолиб зиндони, муҳосира ва таҳрими иқтисоди қарданд ва пас аз марги Абутолиб доираи фишорашон бар Паёмбари Худо тангтар шуд. Ва ҳангомеки аз байъати ансор бо Паёмбари ақрам дар ақбаи аввал ва дуҷум бо хабар шуданд дар садад

чилавгири аз ҳиҷрати мусалмонон ба Мадина шуданд. Ва ҳатто тасмим гирифтанд, ки расули Худоро ба қатл бирасонанд, инчо буд ки ҳар кас мехост ҳиҷрат намояд ба таври пинҳони ҳиҷрат мекард. Фақат Умар ибни Хаттоб (р.з) ва афроде монанди ӯ бо шаҷоъат ва далери дар пеши чашми ҳамаи мушрикони ҳиҷрат карданд. Хулоса инки онҳое ки тавонистанд ҳиҷрат карданд ва боқи касоне ки қодир ба ин кор набуданд дар Макка монданд ва ба зиндон андохта шуданд.

Бале! Мусибатҳо ва мушкилоте ки ба муъминон раво дошта шуд ба хотири итоат аз Худо ва Паёмбараш буд. Яъне онон ба ихтиёри худ Исломо баргузиданд ва ба хотири имонашон мавриди азият ва озор қарор гирифтанд. Вале мусибати зиндони шудани Юсуф, як балои осмони буд ки Юсуф ҳеч чорае ҷуз он надошт. Ҷунонки Худованди муттаъол мефармояд:

﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٖ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا اَنْ رَّءَا بُرْهٰنَ رَبِّهٖۙ كَذٰلِكَ لِتُنصِرَ عَنْهُ السُّؤءَ وَالْفَحْشَآءَۙ اِنَّهٗۙ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِيْنَ ﴿۱۲۴﴾﴾ [يوسف ۱۲۴]

«Ва ҳамоно, он зан (Зулайхо) оҳанги ӯ кард. Ва агар на бурҳони Парвардигорашро дида буд, ӯ низ оҳанги

он зан мекард. Чунин кардем, то бадӣ (хиёнаати сайид
ё мавло) ва беҳаёиро аз вай бозгардонем. Зеро ӯ аз
бандагони покдили Мо буд!» Юсуф 24.

Пас Юсуф ҳам қасди Зулайхоро кард вале чун бурҳон
ва хучҷати Худовандро дид, даст нигоҳ дошт. Пас
бадин суратҳам сабри Юсуф дар муқобили маъсият
ва ҳам сабраш дар муқобили зулмеки тавассути
бародаронаш бар ӯ рафт то ҳади зиёде иҷбори буд ва
иттифоқе буд ки барояш пеш омад, ҳамчунин маҳбуб
шудан назди падар ба интихоби Юсуф набуд ки
баъдҳо дар асари он ин ҳама мусибатҳо барояш пеш
омад, пас интихоби ранҷу мусибат дар роҳи ислом,
ақида ва мубориза дар роҳи куфр баёнғари авҷи
имон ва қуллаи убудият аст. Вақтеки Худованд касеро
дар муқобили бемори ва аз даст додани азизонаш ё
ба хотири аз даст додани молаш сабр кунад, подош
медихад. Пас подоши касе ки дар роҳи имон ва
ақидааш ранҷоро бо ихтиёри худ, бо ҷон ва мол
бихарад чигуна хоҳад буд?!

Худованд мефармояд:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطْغُونَ مَوْطِنًا
يَعْبُطُ الْكُفَّارَ وَلَا يَتَالَوْنَ مِنْ عَدُوِّئِيًّا إِلَّا كَتَبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ
أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾﴾ [التوبة ١٢٠]

«Аҳли Мадина ва арабҳои бодиянишини атрофи онро нарасад, ки аз ҳамроҳӣ бо паёмбари Худо қафокашӣ кунанд ва набояд, ки аз ӯ ба худ (яъне аз ӯ гузашта ба ҳифзи ҷони худ бошанд), пардозанд. Зеро дар роҳи Худо ҳеҷ ташнагӣ ба онҳо чира (ғолиб) нашавад ё ба ранҷ наафтанд ё ба гуруснагӣ дучор нагарданд ё қадаме, ки кофиронро хашмгин созад, барнадоранд, ё ба душман дастбурде назананд (мисли ғанимат гирифтани аз душманон), магар он ки амали солеҳе барояшон навишта шавад, ки Худо подоши некӯкоронро нобуд намесозад!» Тавба 120. Ҳасодат яке аз бемориҳои муҳими қалби аст. Марази ҷом ва фарогир аст, ки фақат иддаи андаке аз мардум ба он мубтало шудаанд. Машҳур аст ки мегуянд: Ҳеҷ кас аз ҳасодат поку тоза нест, фақат фарқ дар ин аст, ки шахси ҳарис онро ошкор мекунад ва шахси карим ва муҳтарам онро пинҳон медорад.

Ҳасани Басри(р)-ро гуфтанд: Оё муъмин ҳасад меварзад? Гуфт: Магар достони Юсуф ва бародаронашро аз ёд бурдаед? Ҳасад дар дили инсон раҳна мекунад ва то замонеки ба марҳилаи амал дар наёмада бошад, гуноҳе маҳсуб намешавад. Касеки дар дилаш нисбат ба шахси дигаре ҳасад варзад бояд бо ба кор бурдани сабр ва тақво асари онро аз дил дур кунад ва онро барои худ зишт пиндорад.

Дар ҷомеъаи исломи ки барои мусалмонон лозим аст ки решаҳои ҳасад ва бӯғзро нобуд кунад, ва бо касеки ҳасад меварзад ҳамкори нанамоянд. Балки ҷониби касеро бигирад ки ба у ҳасад шуда аст. Зеро ӯ мазлум воқеъ шуда аст ва бояд бо у эҳсоси ҳамдарди шавад. Ва агар чунин накунем ҳаққи ухувват ва бародарии исломиро риъоят накардаем.

Набояд фаромуш кунем ки ҳасодат дар миёни занон аз мардон дида бештар аст. Хусусан дар миёни занонеки дар зиндагии зану шавҳари бо ҳам шарик ҳастанд, чун ҳар яки аз онҳо мехоҳад ҳарчи бештар таваҷҷуҳи шавҳарашро ба худ ҷалб намояд.

Ҳачунин миёни касонеки кори муштарак доранд. Ба хотири мансаб ва молу давлат ҳасодат рӯй медиҳад. Зеро ҳар кадом аз онҳо хоҳони саҳми бештар мешавад то аз саҳми дигарон коста шавад. Ҳамчунин ба касонеки мавриди тавачҷуҳ ва эҳтироми мардум қарор мегиранд ҳасодат мешавад. Монанди ҳасодати бародарони Юсуф нисбат ба вай ва ҳасодати Қобил нисбат ба Ҳобил. Чун Худованд қурбонии Ҳобилро қабул карда буд, вале қурбонии Қобилро напазируфт ва Қобил ба хотири имон ва тақвое ки Худованд насиби Ҳобил гардонида буд ба у ҳасодат меварзид. Ва ҳамчунин ҳасодати яҳудиён нисбат ба мусалмонон аз ҳамин қабил аст.

Маъруф аст ки нахустин нофармонии Худо аз се чиз шуруъ шуд, ки иборатанд аз: Тамаъкори, такаббур, ҳасад. Чунонки тамаъи одам ва кибри шайтон ва ҳасади Қобил сабаб шуд, ки онон аз фармони Худо сарпечи кунанд. Дар ҳадис омада аст ки:

«ثلاث لا ينجو منهن أحد: الحسد، والظن والطيرة وسأحدتكم بما يخرج من ذلك، إذا حسدت فلا تبغض وإذا ظننت فلا تحقق وإذا تطيرت فامض».

«Ҳеч касе аз се чиз наҷот пайдо намекунад ва ҳадди ақал яке аз онон дар ҳар инсоне вуҷуд дорад ки иборатанд аз: Ҳасад, гумони бад, фоли бад гирифтани, ва акнун ба шумо роҳҳои мубориза бо ононро мегӯям: Агар ҳасад варзиди душмани макун, агар ба чизе гумони бад карди онро амали макун, агар дар мавриди коре фоли бад гирифти онро ба анҷом бирасон» ибни Абидунё ин ҳадисро аз Абухурайра ривоят карда аст.

Дар кутуби сунан (ибни Моҷаҳ, Тирмизи, Насои, Абудовуд) аз Паёмбар (с) ривоят шуда аст, ки фармуд:

«دب إليكم داء الأمم قبلكم الحسد والبغض وهي الحالقة لا أقول تحلق الشعر ولكن تحلق الدين»

«Бемориҳои умматҳои пешин дар миёни шумо низ нуфуз карда аст, ки иборатанд аз : Ҳасад, буғз, ва инҳо тарошанда ва аз байн барандаанд, намегуям ки мӯйҳоро метарошад, балки инҳо дини инсонро метарошанд ва аз байн мебаранд».

Паёмбари акрам (с) ҳасад ва буғзро бемори номида аст, ҳамчунонеки бахилиро бемори номида фармуда аст:

«وأي داء أكبر من البخل».

«Ва чи беморие аз бухл бузургтар аст». Пас бояд инҳоро дард ва бемори донист. Дар ҳадиси дигаре Паёмбари акрам(с) мефармояд:

«أعوذ بك من منكرات الأخلاق والأهواء والأدواء».

«Павардигоро! Аз ахлоқи мункар, ҳавову ҳавас ва бемориҳои зишт ба ту паноҳ мебарам».

Худованд дар мавриди расули Худо (с) мефармояд:

﴿وَأَنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٥١﴾﴾ [القلم ٤]

«Эй Паёмбар! Ту дорои ахлоқи бисёр писандида ва бузурге ҳасти» Қалам 4.

Ибни Аббос ва ибни Уяйна ва Аҳмад ибни Ҳанбал мефармоянд ки: (خلق عظيم) ба маънои дини ислом аст. Ойша (р) мефармояд: «Ахлоқи Паёмбари Худо

Қуръон буд». Ҳасани Басри мегӯяд: «Ахлоқ ва одоби Қуръони ҳамон хулуқи азим аст».

Ҳавас як чизи оризи аст, аммо бемори чизе аст ки қалбро ба дард меоварад ва боиси фасоди он мешавад. Дар ҳадиси қабли ҳасад дар канори бухл зикр шуда буд, зеро шахси ҳасуд дӯст надорад, ки фазли Худованд ба ҷуз худаш шомили каси дигаре ҳам бишавад. Ва ба тадриҷ ҳасудияш ба буғз ва кина табдил мешавад. Ӯ дӯст дорад неъматии Худоро аз шахси маҳсуд зоил шавад, вале то Худованд нахоҳад ҳеч иттифоқе намеафтад. Ба хотири ҳамин аст ки худӣ ҳасадкунанда ба кор мешавад то ба маҳсуд зарар ва зиёне бирасонад. Ҷунончи Қуръон дар мавриди Умматҳои дигар мефармояд:

﴿مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِيًا بَيْنَهُمْ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ﴾ [الجمانية ۱۷]

«Ва онҳоро дар бораи он амр (кори нубувват ва шариъат) далелҳое равшан додем. Ва дар он аз рӯи ҳасаду кина ихтилоф накарданд, магар он гоҳ ки дониш (дар бораи ҳақиқати дин ва аҳкоми он) ёфтанд. Худо дар рӯзи қиёмат дар он ҷӣ ихтилоф мекарданд, доварӣ хоҳад кард» Ҷосия 17.

Ихтилофашон ба иллоти адами илм ва ҷаҳлашон набуд, балки онҳо ҳақро мешинохтанд, вале баъзе аз онҳо ба сабаби ҳасодат ба дигарон таҷовуз ва бағоват карданд.

Анас ибни Молик (р.з) мегӯяд Паёмбари акрам фармуданд:

عن أنس بن مالك رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «لا تحاسدوا ولا تباغضوا ولا تدابروا ولا تقاطعوا وكونوا عباد الله إخوانا. ولا يحل لمسلم أن يهجر أخاه فوق ثلاث ليال، يلتقيان فيصد هذا ويصد هذا وخيرهما الذي يبدأ بالسلام».

«Нисбат ба ҳамдигар ҳасодат наварзед ва буғз надошта бошед ва бо ҳамдигар душмани накунед ва ба якдигар пушт нагардонед, ва бандагони ҳақиқии Худованд бошед ва бо якдигар бародарвор зиндаги кунед. Барои инсонии мусалмон ҷойз нест ки беш аз се руз бо бародари мусалмонаш қатъи робита кунад. Тавреки бо ҳам рӯбару бишаванд ҳар кадом чеҳраашро баргардонад. Ва беҳтарини он ду нафар касе аст, ки шуруъ ба салом кунад».

Дар ҳадиси дигаре Анас ибни Молик (р.з) мегӯяд:
Паёмбари акрам(с) фармуданд:

وعن أنس بن مالك رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «و الذي نفسي بيده لا يؤمن أحدكم حتى يحب لأخيه ما يحب لنفسه».

«Савганд ба зотеки чонам дар дасти ўст, ки ҳеҷ касе аз шумо муъмин ба шумор намеравад, то замонеки ончиро ки барои худ дӯст дорад барои бародари муъминаш дӯст дорад».

Худованд низ мефармояд:

﴿وَإِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيُبَطِّئَنَّ فَإِنْ أَصَابْتَكُمْ مُصِيبَةٌ قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا ﴿٧٢﴾ وَلَئِنْ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ لَيَقُولَنَّ كَأَنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَلْبِئْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧٣﴾﴾ [النساء ٧٢-٧٣]

«Ва аз миёни шумо касест, ки дар майдони ҷанг таъхир мекунад. Ва чун ба шумо балое расад, мегӯяд: «Худо дар ҳаққи ман чӣ инъоме кард, ки дар он рӯз ҳамроҳашон набудам.

Ва чун моле аз ҷониби Худо насибатон шавад, чунонки гӯй миёнатон ҳеҷ гуна дӯстие набудааст,

гӯяд: «Эй кош, ман низ бо онҳо мебудам ва ба комёбие бузург даст меёфтам!» Нисо 72-73.

Ин даранг кунандагон ва пушт кунандагон ба чиҳоди дар роҳи Худо ончиро ки барои худ дӯст доштанд барои бародари мусалмонашон наменвисандиданд, балки агар муъминон ба мусибате гирифта меомаданд хушҳол мешуданд ва агар неъмате ба муъминон даст меод нороҳат мешуданд ва дӯст доштанд ки он неъмат ба онҳо мерасид. Зеро мунофиқон фақат орзуи неъматҳои дунявиро мекарданд ва ғарқи дунё парастӣ ва шефтаи зоҳири он шуда буданд. Чун онҳо Худо ва Паёмбараш ва рӯзи қиёматро дӯст намендоштанд ва ба онҳо имон намендоштанд. Агар онҳо ба Худо ва Паёмбари Худо ва рӯзи қиёмат имон мендоштанд бародарони муъмини худро низ дӯст дошта ва аз неъматҳои ба онҳо мерасид хушҳол ва аз мусибатеки ба имондорон мерасид нороҳат мешуданд. Ҳар касро ончи ки муъминонро хушҳол менамояд, хушҳол накунад ва ончи ки муъминонро нороҳат мекунад, нороҳат накунад, аз ҷумлаи муъминон маҳсуб намешавад.

Омир Шаъбӣ (р) мегӯяд: Шунидам ки Нуъмон ибни Башир (р) дар ҳоли ироди хутба мегуфт:

«سمعت رسول الله يقول: مثل المؤمنین فی توادهم و تراحمهم و تعاطفهم كمثل الجسد إذا اشتكى منه شيء تداعى له سائر الجسد بالحى و السهر».

«Шинидам ки Паёмбари Худо фармуд: Муъминон дар дӯст доштан, раҳм, шафақат, ва муҳаббату меҳрубони нисбат ба ҳамдигар мисли як ҷасад ҳастанд, ки агар узве аз он ба дард ояд соири аъзои ҷисм ҳамдигарро барои муроқабат ва парастори аз он узв фаро меҳонанд».

Ҷамчунин Абумусои Ашъари (рз) мегӯяд: Паёмбари Худо бо фуру бурдани ангуштони дастҳояш дар якдигар фармуд:

وعن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضاً».

«Муъмин барои бародари муъминаш мисли пайкари як сохтмон аст, ки баъзе аз он баъзе дигарро маҳкам медорад».